

Kristi förklaringsdag – en dubbelexponering av bilder

Av Ulf Lindgren

När evangelisterna skildrar hur Jesus började lysa och att ett moln täckte honom, så är det en beskrivning som innehåller ett antal nyckelord som var tänkta att hjälpa dåtidens judiska läsare att förstå vem Jesus var.

När Moses gick upp på Sinai berg för att samtala med Gud, påverkades han av Guds helighet så att han själv sedan reflekterade det gudomliga ljuset. Att ljuset lyser från någons ansikte är alltså ett uttryck som för dåtidens judiska läsare innebar att personen stod i nära relation till Gud själv och reflekterade Guds ljus.

Att Jesu kläder blev helt vita och att ett moln täckte honom, hjälpte läsarna att förstå att Jesus samtidigt var en överstepräst. För när översteprästen under Försoningsdagen gick in i det allra heligaste, tyder källorna på att han bytte kläder där inne och tog på sig en helt vit dräkt. Dessutom blåstes rök framför förlåten så att översteprästen när han steg fram genom förlåten gick in i ett moln med helt vita kläder. För att visa att han liksom Moses på Sinai nu hade stått inför Guds ansikte.

Evangelisterna vill alltså med sin beskrivning säga att Jesus är en ny Moses och en ny överstepräst. Inte nödvändigtvis en bättre sådan utan den som Gud just nu sänder. På hebreiska skiljer man gärna sådant som händer en gång från sådant som händer ständigt. Ett viktigt begrepp för bibelläsare är därför tanken på ett ständigt presens: något som var, är och fortsätter att vara. Gud sänder ständigt en representant som ska leva som Guds profet hos Guds folk. Förr var det Moses och sedan kom Elia och nu är det Jesus som är denne representant. Därför lyser det om hans ansikte, därför är hans kläder vita och därför sänks ett moln ner över honom. Och då kan lärjungarna också utbrista: du är den levande gudens son, Guds representant här och nu.

Bakom detta bildspråk anar vi ett sätt att tänka med rötter i det gamla Egypten. Där sågs farao som gudarnas representant. Varje farao fick ikläda sig denna roll. När farao kröntes blev han formellt gudarnas son. Den som drev denna ideologi allra längst var nog farao Ramses II. På 1200-talet f Kr lät han bygga templet i Abu Simbel på gränsen till Nubien. Templet grävdes ut ur klippan nere vid Nilen. Längst in i det alla heligaste fanns inte en utan fyra statyer av gudar. Tre var vanliga gudar, de tre viktigaste, men den fjärde statyn föreställde Ramses II själv. Han ville med sitt tempel alltså hävda att han inte bara var gudarnas representant utan också själv en av gudarna. Två gånger varje år lyser den uppgående solens strålar rakt in i templet och träffar ansiktet på en av statyerna 50 meter in i berget. Vilken av de fyra tror du? Just det, farao Ramses II.

Självaste solen väljer alltså ut Ramses som den förnämste av alla gudar. Han var Guds son på jorden.

I bibeln finner vi ständigt exempel på att det gamla Israel lånade bildspråk och tankar från de omgivande kulturerna. Bibelförfattarnas sätt att tala om Gud var delvis helt unikt och delvis stöpt i äldre kulturers teologi. För dem innebar detta inte ett problem. De visste ju att deras budskap var ett helt annat. Även om språkdräkten var lånad var tanken på Guds förbund med sitt folk något för dem unikt. Och i detta förbund ingick tanken på en förmedlande länk; en Moses, en profet, en överstepräst. Evangelisterna ville visa att Jesus var något mer än en förmedlande länk, och just därför behövde de utforma berättelsen om händelsen på Förklaringsberget som en dubbelexponering av gamla och nya bilder. Jesus var en i en lång rad men ändå unikt annorlunda.